

'Wat wij hier zien', schreef op zondag 3 september een onbekende inwoner van Maastricht,

'is ongelooflijk. Deze indrukken zijn niet onder woorden te brengen. Ik wil toch mijn best doen en enige punten vermelden. Wij hebben geen tijd om te eten. Wij weten niet meer of wij leven, vermoedelijk door het ongelooflijke, het innerlijk geluk.

Dag en nacht trekken over alle wegen onafgebroken autocolones, troepenonderdelen van infanterie, tanks, paarden, geschut in de richting van de Duitse grens. Allerlei soorten auto's, overladen met soldaten en goederen. Ook vele Rode Kruis-colones met personeel. De soldaten hebben allemaal handgranaten en liggen met mitrailleurs boven op de kappen. Op de spatborden zitten ze of liggen ze met geweren of automatische pistolen in de aanslag. Alles is natuurlijk zwaar gecamoufleerd. Alle mogelijke goederen slepen ze mee, zoals fietsbanden, fornuizen, stapels Franse renfietsen, en alles wat maar naam heeft en alles nieuw.

... De colones komen soms wel vijf- tot zesmaal langs en weten waarschijnlijk niet waar zij heen moeten. Zij komen alle van België en worden in de richting van de Duitse grens gezonden tot Roermond toe... Het zijn Duitse, Franse en Belgische auto's die hier voorbij trekken, alles hebben ze meegenomen. Ik heb in een auto voor onze deur dode kippen en geslachte koebeesten zien liggen... Op alle binnenwegen, weilanden en overal staan de wagens van Vaals tot Valkenburg en zo tot Roermond aaneengesloten.

... Van orde en tucht is geen sprake meer. Voor ons huis ligt momenteel weer een brandweerauto uit Gent met gebroken as. Varkens worden verkocht voor f 90, een rijwiel voor f 60. Ze hebben bij zich; ik zou beter kunnen opsommen wat zij *niet* bij zich hebben.¹

Een inwoner van Hoensbroek, F. Faro, fietste maandagochtend 4 september in de richting van de Maas waar, naar hij bij geruchte had gehoord, Belgische illegale werkers ('de Witte Brigade') bezig waren Duitse militairen te ontwapenen - 't was echter niet waar.' Maar:

'Een tiental Duitse soldaten komt al hozend in een lekke boot over het Julianakanaal. Van Beek naar Sittard passeer ik honderden Mofsen (ongeregelde troepen) op fietsen zonder banden, met massieve banden en ook op splinternieuwe Nederlandse damesfietsen. Ook gekaapte boerenwagens rijden er en allerlei *beschlagname* auto's. Wie loopt, heeft in ieder geval ergens een kinderwagen *organiseerd* waarin de bagage wordt gereden of ook wel wordt deze achter de fiets aan getrokken.²

¹ Brief, 3 sept. 1944, van een onbekende inwoner van Maastricht (Doc II-416, a-3). ² F. Faro: Aantekeningen 31 aug.-6 sept. 1944, p. 1 (Doc I-458 A, a-1).